

Slikarske tehnike

Kudlik, Karla

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:719223>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-01**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

KARLA KUDLIK

SLIKARSKE TEHNIKE

Završni rad

Pula, rujan 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

KARLA KUDLIK

SLIKARSKE TEHNIKE

Završni rad

JMBAG: 0303045403, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij predškolskog odgoja

Predmet: Likovna kultura

Znanstveno područje: Likovno područje

Znanstveno polje: Likovne umjetnosti

Znanstvena grana: Slikarstvo

Mentor: Breza Žižović, ak. slik., pred.

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SLIKARSKE TEHNIKE	2
2.1. PASTEL.....	2
2.2. AKVAREL.....	5
2.2.1. Rad na suhoj podlozi.....	6
2.2.2. Rad na mokroj podlozi.....	7
2.3. GVAŠ.....	8
2.4. TEMPERA.....	9
2.5. ULJE.....	10
2.6. KOLAŽ.....	11
2.7. FRESKA.....	12
2.8. MOZAIK.....	14
2.9. VITRAJ.....	15
2.10. TAPISERIJA.....	16
2.10.1. Klasična tehnika tapiserije.....	17
2.10.2. Čupava tapiserija	18
2.3. BATIK.....	19
3. SLIKARSKE TEHNIKE U POVIJESTI UMJETNOSTI	21
3.1. PRAPOVIJEST.....	22
3.2. MEZOPOTAMIJSKA UMJETNOST.....	24
3.3. EGIPAT	25
3.4. KRETSKA UMJETNOST	27
3.5. MIKENSKA UMJETNOST	28
3.6. ANTIKA	29
3.7. RANOKRŠĆANSKA UMJETNOST	33
3.8. BIZANTSKA UMJETNOST.....	34
3.9. SREDNJI VIJEK	36
3.10. RENESANSA	41

3.11. BAROK	42
3.12. DEVETNAESTO STOLJEĆE	43
3.13. DVADESETO STOLJEĆE	45
4. ZAKLJUČAK	47
5. LITERATURA	48
SAŽETAK	52
SUMMARY	54
Keywords:	56

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je „Slikarske tehnike“.

Slikarstvo je likovna umjetnost kojoj je temelj izražavanje kroz crtu i boju na plohama, tj. plošno likovno izražavanje. Slikarstvo je dvodimenzionalno, a načini na koje se izražava su kroz crtu, boju, svijetlo, sjenu i različite perspektive.

Čovjek je slikao od najranijih razdoblja povijesti pa sve do današnje moderne umjetnosti. Kroz ovaj rad ću navesti slikarske tehnike i pobliže objasniti svaku od njih kao i kako su se i koje koristile kroz povijest umjetnosti tj. određena razdoblja u ljudskoj povijesti. U povijest umjetnosti ubrajamo razdoblja Prapovijesti, Mezopotamije, Egipta, Krete, Mikene, Antike, Etruščana, Ranokršćanske umjetnosti, Bizanta, Srednjeg vijeka, Renesanse, Baroka, te umjetnost 19. i 20. stoljeća.

U slikarske tehnike ubrajamo pastel, akvarel, gvaš, temperu, ulje, kolaž, fresku, mozaik, vitraj, tapiseriju i batik.

Likovni elementi koji se koriste u slikarskim tehnikama su točka, crta, boja, tj. točkom može se kombinirati, graditi i varirati kao i oponašati različite strukture (npr. zrnca pijeska). Točke možemo nizati ili pravilnim i nepravilnim grupiranjem stvoriti oblike. Crtu ili liniju čini skup točaka nanizanih jedne pored drugih. Kada govorimo o karakteru linija one mogu biti tanke, debele, kratke, duge, oštre, isprekidane i slično. Boje dijelimo na osnovne ili primarne a to su žuta, crvena i plava, a njihovim miješanjem dobivamo izvedene ili sekundarne boje tj. zelenu (žuta i plava), narančastu (crvena i žuta) i ljubičastu (plava i crvena). Miješanjem primarne i sekundarne boje dobijemo tercijarnu boju npr. crvenonarančasta.

2. SLIKARSKE TEHNIKE

Slikarske tehnike sastoje se od boja kojima slikar slika, tekućina kojima ih razrjeđuje, kistova, podloga i ostalih sredstava kojima se formira slika (Peić, 1987.).

Slikarske tehnike dijele se na krute i tekuće. Glavna kruta tehnika je pastel, a u tekuće ubrajamo akvarel, gvaš, temperu i fresku. Pored njih, umjetnici se služe i tehnikama koje već sadrže boju u materijalima tj. mozaikom (kamen), tapiserijom (vuna), vitrajem (staklo), batikom (svila) i drugima (Peić, 1987.).

U nastavku će svaka od njih biti detaljnije opisana i prikazana.

2.1. PASTEL

Pastel je prijelazna tehnika između crtačkih i slikarskih tehnika. Sličan je ugljenu i kredi, ali pastelom se dobiva i boja (Jakubin, 1999.).

Pastelne boje izrađuju se od paste dobivene od boje u prahu, talke i vezivnog sredstva te se proizvode u tri do četiri tvrdoće. Mekaniji pastel koristi se za slikanje, a tvrdi za konture ili čisti linearni izraz. Pastel se zbog svoje mekoće može razmazivati po površini sa prstima, vatom ili slično. Pastelnim bojama dobivaju se nježni tonovi te fini prijelazi između tonova i nijansi (Jakubin, 1999.).

Za rad sa pastelom treba imati osjećaj za kolorističke i tonske finese. Suhi pastel se lako briše sa podloge i može se nanositi u više slojeva čime se ostvaruje bogatstvo nijansi. Nanošenjem većeg broja slojeva na hrapavu podlogu dobije se zrnasta tekstura. Zbog mogućnosti kombiniranja različitih likovnih elemenata možemo dobiti veliko bogatstvo likovnog izraza (Jakubin, 1999.).

Osim suhog koristi se i masni ili uljni pastel koji se ne skida s podloge. On daje intenzivnije boje, ali se teže postižu fine slikarske vrijednosti u odnosu na suhi pastel (Jakubin, 1999.).

Slika 1: Jagor Bučan: Urbani krajolik, 2000., suhi pastel
(<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images5/jagor1.jpg> 23.9.2019., 9:22h)

Slika 2: Dječji rad: Maska, 9.god, masni pastel (<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images5/maska1.jpg> , 23.9.2019., 9:43h)

2.2. AKVAREL

Akvarel dolazi od latinske riječi *aqua* što znači voda. Vodene boje su fini mljeveni pigmenti boje pomiješani s vezivom te su u krutom stanju. One se otapaju i razrjeđuju vodom i mekanim kistovima se nanose na hrapavi grubi papir (Jakubin, 1999.).

„Karakteristika im je transparentnost ili prozirnost, što je posljedica razmjerno slabe zasićenosti topila pigmentom, a što možemo i sami kontrolirati: dodavanjem više vode omjer pigmenta je manji i boja je svjetlija i bljeđa, odnosno degradirana. Gušćim dodavanjem pigmenta boja postaje gušća, tamnija i intenzivnija. Bijelu boju ne koristimo, već ostavljamo boju papira. Zatamnijavanje možemo postići i slikanjem plohe preko plohe. Slikati možemo na suhom papiru, ali ga možemo i namočiti što će rezultirati razlijevanjem boje i ulaženjem boje u boju sa zanimljivim likovnim efektima.“ (<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/akvarel.htm> , 21.6.2017., 10:17h).

Uz akvarel boje uvijek trebamo i kist koji bi trebao biti što mekši. Papir na kojem radimo treba biti hrapav, kako bi skinuo boju s kista i stvorio razveden rub poteza.

U tehnici akvarela se ne koristi bijela boja već se tamniji i svjetliji tonovi dobivaju dodavanjem više ili manje vode. Ako se na slici žele dobiti bijeli dijelovi, tada se ti dijelovi ostavljaju neoslikani (<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/akvarel.htm>, 21.6.2017., 10:18h). Jedan od najpoznatijih i najznačajnijih akvarelista je Wiliam Turner. Akvarel kakav se danas izvodi razvio se tek početkom 19. stoljeća u okviru engleske slikarske škole, kada je osnovano društvo slikara akvarelista. Akvarel je uvelike utjecao na Paul Cézannea i njegovo stvaralaštvo, a Paul Klee je napravio svoja najznačajnija ostvarenja u ovom području. Akvarelom su slikali poznati impresionistički slikari među kojima su najpoznatiji Claude Monet, Edgar Degas, Vincent van Gogh.

„Postoje dva osnovna načina rada akvarelnim bojama: slikanje na suhoj i slikanje na mokroj podlozi kao i kod laviranog tuša.“ (Jakubin, 1999: 168).

2.2.1. Rad na suhoj podlozi

Na suhoj podlozi radi se tako da se razrijeđena boja nanosi na suhu podlogu. Može se nekoliko puta ponoviti nanošenje boje na boju, s time da se uvijek predhoni sloj mora osušiti. „Zbog prozirnosti boje, na slici se vidi sloj ispod sloja, odnosno boja ispod boje, te se tako dobivaju nove tonske i kolorističke vrijednosti.“ (Jakubin, 1999: 169).

Slika 3: Danijel Žabčić: Portal, 1993., akvarel

(<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images4/zabcic.jpg> 23.9.2019., 10:18h)

2.2.2. Rad na mokroj podlozi

Papir za akvarel prvo treba navlažiti čistom vodom preko cijele površine te s obje strane da ne bi došlo do savijanja. Nanesene boje stvaraju mrlje i oblike razlivenih kontura. „Tako slika na mokroj podlozi ima svoje specifične draži koje nastaju razlijevanjem boje te ulaženjem boje u boju, zbog čega se dobivaju novi likovni efekti.“(Jakubin, 1999: 169). Dobivena slika može se osušiti i na njoj se može ponovo slikati, što daje nove likovne mogućnosti (Jakubin, 1999.).

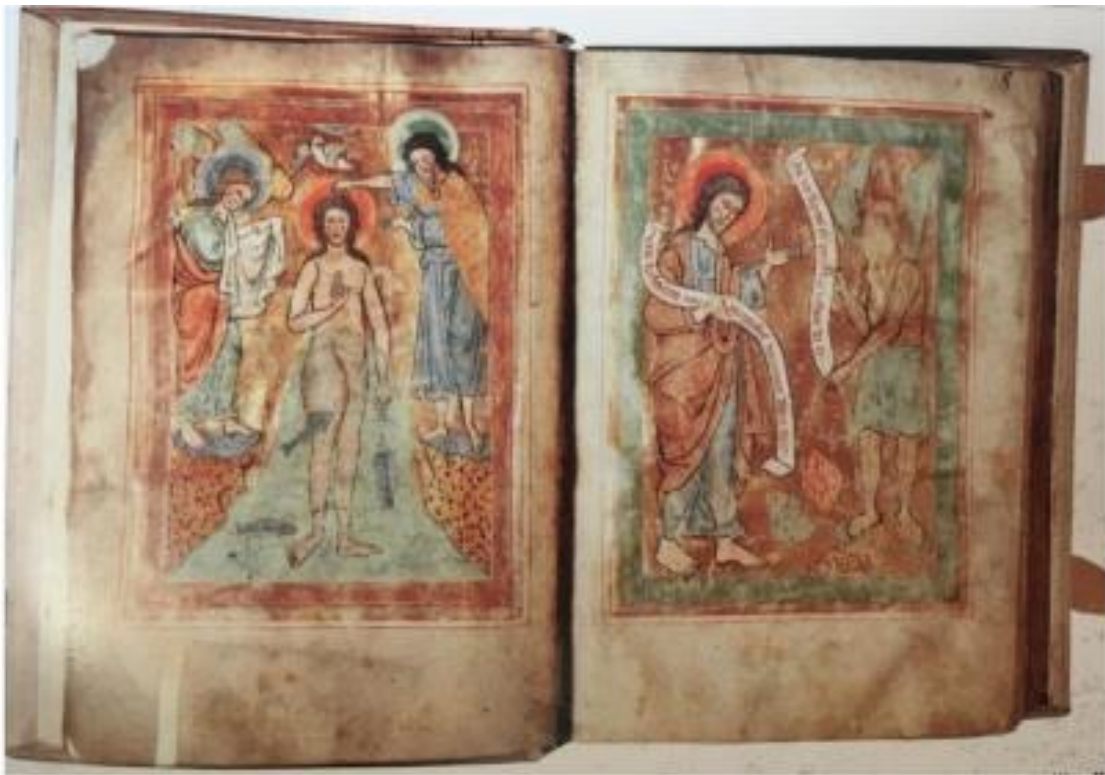

Slika 4. Dječji rad: Opasna kočka, 2019., akvarel
(<https://www.artpower-dijete-odgojitelj.com/l/kist-i-malo-boje/#&gid=1&pid=3>, 23.9.2019., 10:37h)

2.3. GVAŠ

„Gvaš je tehnika slikanja vodenim bojama s kojima se miješa pokrивna gusta bijela boja (bijela tempera). Pigmenti boje povezani su smolastim ljepilom (gumiarabikom) otopljenim u vodi koja ih veže za podlogu na kojoj se slika.“ (Jakubin, 1999: 170.)

Gvaš je gust i neproziran pa se bijeli dijelovi slikaju bijelom bojom, a ne ostavlja se bjelina papira kao kod akvarela. Dodavanjem bijele boje bojama za akvarel postižu se fine tonske kvalitete. Za razliku od akvarela, boja kod gvaša je intenzivnija i zasićenija (Jakubin, 1999.).

Slika 5. Isusovo krštenje i napastovanje Isusa, 1230.-1240., gvaš na pergameni (Jakubin, M- (1999.): Likovni jezik i likovne tehnike – temeljni pojmovi, str. 171)

2.4. TEMPERA

Tempera je slikarska tehnika u kojoj boju dobijemo miješanjem pigmenta s otopinom ljepila i vezivnog sredstva. Takva boja je gusta pa se kod upotrebe dodatno razrjeđuje vodom (Jakubin, 1999.).

Temperom se može slikati na raznim podlogama kao što su papir, platno, drvo, staklo i sl. Tempera je suha tehnika pa se nekada premazuje uljem radi sjaja i zaštite (Jakubin, 1999.). „Tempera je neprozirna pokrivna boja. Njome se nesmiije slikati u debelim namazima jer se tada ljušti i puca.“ (Jakubin, 1999: 172). Njome se može slikati sloj na sloj jer je neprozirna. Pogodna je za dekorativno oblikovanje i oblikovanje u području primijenjene umjetnosti (knjige, plakati i sl.) jer se njome mogu jednolično obojiti veće plohe (Jakubin, 1999.).

„Temperom slikamo na tvrđem, glatkom ili nešto hrapavijem papiru, ovisno kakav karakter oslikane površine želimo postići.“ (Jakubin, 1999: 173).

Slika 6. Fra Angeliko: Krunidba djevice, 1434., tempera i zlato

(http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images9/angelico_coronation.jpg ,23.9.2019.

12:22h)

2.5. ULJE

Uljenu boju dobivamo miješanjem pigmenta boje s uljem (lanenim, makovim ili orahovim) i određenim sušilom. Zbog masnoće, uljene boje daju dojam vlažnosti i sjaja i kad su suhe. „Karakter oslikane površine mijenja se s obzirom na različito priređenu (prepariranu) slikarsku podlogu, njezinu strukturu, teksturu i podrijetlo.“ (Jakubin, 1999: 173).

„Uljene se boje mogu na slikarsku podlogu nanositi u tankom i debelom sloju.“ (Jakubin, 1999: 173). Prozirnost se postiže razrjeđivanjem boje sa slikarskim uljem, a ako se nanosi u debelim slojevima postiže se hrapavi ili reljefni karakter površine. Uljena se tehnika ubraja u najkorišteniju slikarsku tehniku zbog svojih svojstava te se smatra ujedinjenjem svojstava većine slikarskih tehnika (Jakubin, 1999.).

Slika 7. Fredo Kovačević: Mlin na potoku, 1910., ulje
(Jakubin, M. (1999.): Likovni jezik i likovne tehnike – temeljni pojmovi, str. 174.)

2.6. KOLAŽ

Kolaž je tehnika u kojoj se razni materijali režu ili trgaju pa lijepe na plohu. U slikarstvu se ova tehnika javlja u doba kubizma. Prvi umjetnici koji su počeli stvarati kolaže bili su Pablo Picasso i Georges Braque negdje oko 1912. godine i time uveli novi umjetnički izraz. Uz njih, najpoznatiji kolažisti su Max Ernst, Juan Gris, Marcel Duchamp, Salvador Dali, Man Ray i dr. (Jakubin, 1999.).

Kao materijal za kolaž koriste se raznobojni papiri, tekstil, fotografije, izresci iz časopisa i novina i sl. koji omogućuju bogat izbor boja, oblika i motiva. U radu s kolažom, prvo se istrgaju ili izrežu oblici i zatim slažu na plohu pa zalijepe (Jakubin, 1999.).

„Kolažem se može stvoriti i fotomontaža.“ (Jakubin, 1999: 175). Fotomontaža nastaje rezanjem oblika iz fotografija ili njenih dijelova i komponiranjem novih oblika (Jakubin, 1999.).

*Slika 8. Karla Kudlik: Kolaž
(osobni rad)*

Slika 9. Karla Kudlik: Fotomontaža

(osobni rad)

2.7. FRESKA

Freska je tehnika kojom se slika na svježoj vapnenoj žbuci. „Najprije se zid prekrije žbukom od sitnog mramornog pijeska i vapna i dok je žbuka još mokra, na njoj se slika freskalinim bojama koje se sastoje od pigmenta u prahu pomiješanog s vapnenom vodom.“ (Jakubin, 1999., 176.str.). Žbuka i boja se istovremeno suše i čvrsto povezuju (Jakubin, 1999.).

Da bi se freska naslikala bez greške, potrebno je prvo napraviti nacrt tzv. karton prema kojem se izvodi djelo. „Freskalne boje mogu se nanositi i na suhu žbuku. Slikanje na suhoj žbuci naziva se al secco što znači suha tehnika.“ (Jakubin, 1999: 176). Iz ove tehnike razvile su se razne temperne tehnike: tatkalna, škrobna, kazeinska itd. (Jakubin, 1999.).

Slika 10. Ivan Ranger: Starci apokalipse, 1737., freska u pjevalištu crkve sv. Marije u Lepoglavi

(Jakubin, M- (1999.): Likovni jezik i likovne tehnike – temeljni pojmovi, str. 176.)

2.8. MOZAIK

„Mozaik je slikarska tehnika pri kojoj se raznobojni mali komadići u obliku pravilnih ili nepravilnih kockica: kamena, obojenog stakla ili glazirane keramike utiskuju u meku podlogu svježe žbuke ili cementa.“ (Jakubin 1999: 178). Mozaikom se najčešće oslikavaju zidovi u hramovima, crkvama, palačama i sl. (Jakubin, 1999.).

Kockice se mogu slagati u horizontalne, paralelne, dijagonalne ili uspravne redove, lepezasto, slobodno grupirane ili u koncentrične krugove. Mozaik se radi tako da se prvo izradi idejni nacrt tj. karton. On treba biti naslikan tehnikom kolaža ili tempere, na tvrdem papiru u veličini željenog mozaika. Nakon toga se stakalca ili kamenčići licem lijepe na pripremljeni karton. „pripremljeni nacrt određivat će izbor boja i način nizanja kockica.“ (Jakubin 1999., 178.str). Kada su kockice nalijepljene na podlogu, oko mozaika se postavi drveni okvir te se nalije cementna kaša, gips ili keramičko ljepilo u prahu. Neki od najpoznatijih mozaika su mozaik borbe Aleksandra protiv Darija III., mozaici u crkvi San Vitale u Ravenni te mozaici u crkvi sv. Petra u Veneciji (Jakubin, 1999.).

Slika 11. Antonio Gaudi: Park Guell, 1900.-14., mozaik
(<https://www.pinterest.com/pin/166211042477205189/> , 23.9.2019., 13:00h)

2.9. VITRAJ

Vitraj je tehnika oslikavanja prozora gdje se komadi obojenog stakla povezuju s olovnim okvirima (Jakubin, 1999.).

„S obzirom na promjenu svjetlosti i njezina intenziteta boje vitraja se neprestano mijenjaju i stvaraju svaki put nove kolorističke odnose i vrijednosti.“ (Jakubin 1999., 181.str.). Najčešće ga susrećemo na prozorima crkva. Najljepše primjere tehnike vitraja nalazimo na gotičkim srednjovjekovnim katedralama Chartres, Notre Dame u Parizu i Bourgesu. (Jakubin, 1999.).

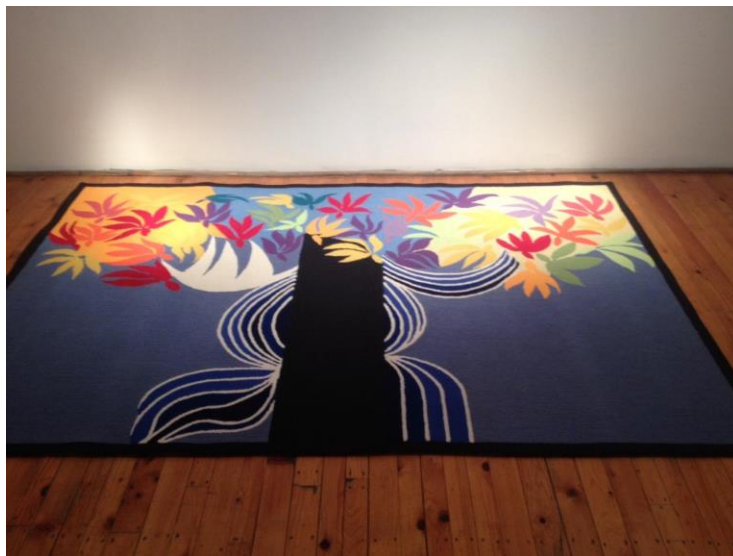

*Slika 12. Konjanik iz Chartesa, srednji vijek, vitraj
(Peić, M. (1990.): Pristup likovnom djelu, str. 85)*

2.10. TAPISERIJA

„Tapiserija označava slikanje raznobojnim nitima vune u tehnici tkanja.“ (Jakubin 1999: 181). Pojavile su se u srednjem vijeku, a svrha im je bila prekrivanje zidova zbog hladnoće, a kasnije za ukrašavanje prostora (Jakubin, 1999.).

Tapiserije se tkaju na okomitom ili vodoravnom tkalačkom stanu po principu dva sustava niti koje se međusobno isprepliću. Prvi sustav je osnova koju čine napete niti od predene vune, konopljine niti ili ribarskog konca, a drugi sustav se naziva potka koja se prepleće kroz niti osnove na razne načine. To određuje tehniku tapiserije. Neke od najpoznatijih tapiserija su Sampul tapiserija iz 3-2 st. p. Kr., Tapiserija Hestija iz 6.st. u Egiptu, Tapiserija iz Bayeuxa, koja opisuje događaje u bitci kod Hastingsa, Tapiserije iz Sikstinske kapele koje je dizajnirao Rafael od 1515.-16., od kojih su očuvani i originalni kartoni. Tapiserija Apokalipse koja je najdulja tapiserija na svijetu, a opisuje scene iz knjige Otkrivenja. Izvezena je između 1373. i 1382. godine duga 140 metara, ali je očuvano tek 100 metara koji se danas nalaze u dvorcu Château d'Angers, u Francuskoj (Jakubin 1999.).

Slika 13. Sunčica Ivanišević: izložba tapiserija „S Laticom u vrtu“, 2015., tapiserija
(<https://living.vecernji.hr/interijeri/izlozba-tapiserija-latice-ivanisevic-1030095/galerija-158414?page=4> , 23.9.2019., 14:22h)

2.10.1. Klasična tehnika tapiserije

Iznad predloška za izradu tapiserije, kroz niti osnove se rukom provlače niti potke iznad i ispod osnove. Redovi se nabijaju posebnim češljem tako da niti potke budu skroz jedna do druge (Jakubin, 1999.).

Slika 14. Srednjovjekovna tapiserija
(Peić, M. (1990.): Pristup likovnom djelu, str. 84)

2.10.2. Čupava tapiserija

Čupava tapiserija ima nepravilnu, čupavu površinu od dužih niti vune. Te niti se mogu vezati na podlogu omčama i čvorovima (Jakubin, 1999.)

Posebnu vrijednost u likovnom području imaju tapiserije stvorene kombiniranjem čupave i klasične tehnike. Tim kombiniranjem se dobije reljefna tapiserija. Podloga ili neki oblici reljefne tapiserije su plošni, a neki izlaze iz podloge u prostor. Osim reljefnog može poprimiti i skulpturalni oblik, može se izrađivati na različite načine te se u nju mogu ukomponirati različiti materijali (keramika, metal i sl.) (Jakubin, 1999.).

Slika 15. Čupava tapiserija

(<http://www.gatheringbeauty.com/> 8.6.2017., 11:30h)

2.3. BATIK

Batik označava slikanje pčelinjim voskom na svili. Koristi se za oslikavanje dekorativnih tkanina (marama, svilenih šalova i sl.). Osim na svili može se slikati i na tankom papiru (Jakubin, 1999.).

Za batik na papiru koristi se tanki poluupijajući papir i parafinske svijeće, boja za drvo, akvarelne boje ili tuševi u boji. Papir se postavi na novinski papir da upija tekućinu i u posudi se rastopi vosak. Kistom se na papir nanosi vosak na mjesta gdje se ne želi da crtež ostane bijeli. Po završetku rada preko slike se stavlja novinski papir i pređe se vrućim glačalom. Tako se vosak rastopi i batik-papir postaje uljan i proziran (Jakubin, 1999.).

Batik na tekstilu se izvodi kao i na papiru. „Koriste se boje za tekstil otporne na vodu i svijetlo.“ (Jakubin, 1999: 187) Nakon ispiranja i sušenja svile ona se ponovo glača. Batik se može raditi i na drugim tkaninama ali je važno da one budu glatke (Jakubin, 1999.).

Slika 16. Batik na papiru

(<http://www.grafika-grafoprint.hr> 8.6.2017., 12:45h)

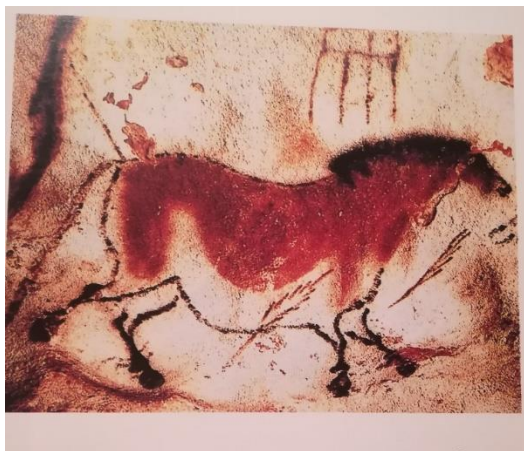

Slika 17. Ljubica Amidžić: Batik na svili

(<https://www.pinterest.com/pin/457396905878892220/> 8.6.2017., 12:48h)

3. SLIKARSKE TEHNIKE U POVIJESTI UMJETNOSTI

Već u prapovijesno doba čovjek je obrađivao kovine i glinu, urezivao crteže i skromnim bojama oslikavao stijene pećina u kojima je živio. Pojedini prizori iz lova ili ženski kipići su za prapovijesne ljude imali obredno značenje (Prette, De Giorgis, 2003.). U Mezopotamiji se isticala Babilonska kula, dok je u Egiptu za slikarstvo bilo značajno oslikavanje grobnica faraona. Slikarstvo se u kretskoj i mikenskoj umjetnosti prikazuje najviše kroz oslikavanje zidova motivima primorske prirode i prizorima lova. U antičko doba možemo istaknuti slikarstvo u grčkoj umjetnosti kroz oslikavanje vaza bezbojnim lakom, Etrušćane koji su zidove grobnica oslikavali freskama te raskošne rimske vile koje su bile ukrašene raznobojnim freskama kao i zidnim i podnim mozaikom. Starokršćanska umjetnost se odnosi na slikarstvo u kamtakobama, dok u bizantskoj umjetnosti prevladava raskoš mozaika. Kroz razdoblja renesanse, baroka, 19. i 20. stoljeća od slikarskih tehnika najistaknutije su freske, ulje na platnu te mozaik.

Slika 18. Prizor iz lova, 20000 pr. Kr, pećinsko slikarstvo (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 7.)

Slika 19. Ženski kipić, 20000 pr. Kr. (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 7.)

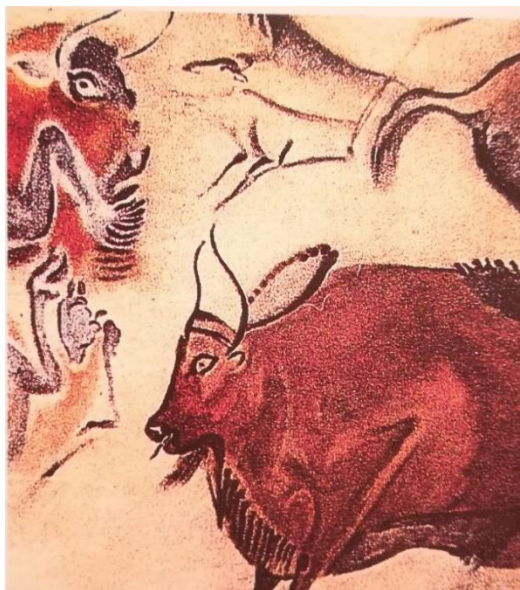

3.1. PRAPOVIJEST

3.1.1. PALEOLITIK

Paleolitička umjetnost je prvo otkrivena 1860-ih, kada je francuski paleontolog Edouard Lartet našao dekorirane predmete u spiljama i kamenim skloništima u jugozapadnoj Francuskoj. Prvi likovni prikazi stvoreni su u kameno doba od strane lovaca. Prikazivali su šumske životinje na pećinskim stijenama tj. odnos između čovjeka i prirode. To su slike goveda, jelena, bizona, konja i sobova koje su naslikane priprostim sredstvima. Gotovo sve životinje su prikazane u profilu, uglavnom odrasle jedinke prepoznatljive vrste. Mnoge su životinje nedovršene ili dvosmislene, a ima i izmišljenih bića. Čovjek je slikao čučeci ili ležeći u spilji uz svjetlost baklje, sa koštanim šiljkom ili pougljenim komadićem drveta. Putem likovnog prikaza čovjek je pokušao razumjeti svijet oko sebe kako se ne bi izgubio u njemu (Prette, De Giorgis, 2003.).

„Pri slikanju se paleolitski čovjek služio obojeno zemljom koju bi pronašao u okolini: smeđim, žutim i crvenim okerom koji je prijanjao uz blato na stijenama pećine, a pri nanošenju se boje služio prstima ili grubim kistovima izrađenim od životinjske dlake.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 11).

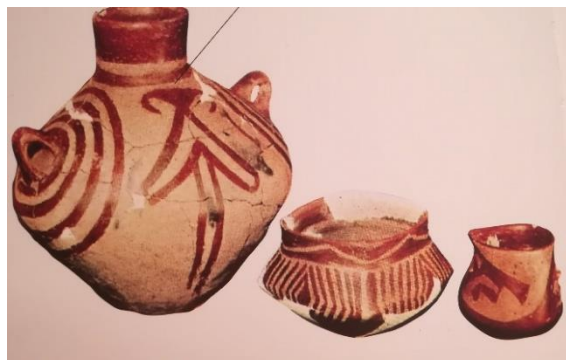
Slika 20. Bizoni, 12000 pr. Kr, obojena zemlja, crna boja i životinjski loj (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 10)

3.1.2. NEOLITIK

Prijelaz iz paleolitika u neolitik trajao je više tisuća godina, a počeo je na Bliskom Istoku oko 8000. U razdoblju neolita stvaralačko izražavanje odnosi se na uporabu gline za izradu posuđa. Tada se javlja i prva pojava apstraktne umjetnosti u obliku ornamenta (oblici koji ne nalikuju ničemu u prirodi, npr. urezi na vrčevima) što je izraz pobjede čovjeka nad ovisnosti od prirode. Umjesto prahistorijskih spilja, primjeri pećinske umjetnosti urezuju se u stijene sa dlijetom od tvrdoga kamena. To su najčešće prikazi stoke, jelena i koliba (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 21. Pećinski crteži Kamuna (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 12)

Slika 22.

Kućansko posuđe iz neolitskog doba, crveni oker (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 12)

3.2. MEZOPOTAMIJSKA UMJETNOST

U 2. tisućljeću ističe se grad Babilon po svojim palačama i terasastim vrtovima, a najviše po Babilonskoj kuli. U umjetnosti se najviše ističu dveri koje su bile smještene u središtu grada ukrašene likovima bikova i zmajeva, zatim simbolične skulpture ispred palača (ljudski lik se pretvara u životinjski npr. krilati bikovi s ljudskim licem), reljefi iz grada Ninive koji su krasili dvorane u palačama i hramovi. Dok egipatska umjetnost ima zagrobni karakter, mezopotamijska je namijenjena gledanju. Daju prednost fizičkoj snazi. Ljudske figure imaju loše proporcije, zbijene su i snažne. Sve je sažeto u masi iz koje se izvlače djelovi tijela i glava koji su preuveličani. Prednost se daje muškoj figuri, koja nije individualizirana, već prikazuje opća etnička svojstva. Ženska figura se javlja samo u najranijem periodu, kao počast majci prirodi. Najzastupljeniji oblici umjetnosti su reljef i skulptura. (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 23. Pieter Brueghel: Babilonska kula, 1536., ulje na platnu (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 31)

3.3. EGIPAT

„Pojava je prvih civilizacija značila snažan poticaj za umjetničko stvaranje.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 14) U bogatim gradovima Egipta i Mezopotamije nalaze se umjetnička dijela spomeničkog graditeljstva, ornamentalnog slikarstva i graditeljstva. Kasnije će procvasti grčka umjetnost koju će cijela zapadna povijest prihvatiti kao odrednicu (Prette, De Giorgis, 2003.).

Od likovnih umjetnosti isticalo se kiparstvo. Za prikaz božanske vrhovne vlasti umjetnici su težili simboličnim prikazima (sokol, kraljica glava itd.). Pojavljuju se i obelisci tj. četvrtasti monoliti koji na vrhu završavaju šiljkom u obliku piramide, a na bočnim stranama su urezani hijeroglifi. Također, isticalo se i graditeljstvo u vidu hramova i grobnica tj. piramida (Prette, De Giorgis, 2003.).

Što se tiče slikarstva, ističe se oslikavanje zidova grobnica faraona i njihove obitelji. Zidovi su se premazivali vapnencom i glinom te bijelili vodom i kredom. Nakon toga bi se crvenim okerom iscrtavali dekorativni prikazi i ispisivali hijeroglifi. Najljepšom grobnicom se smatra grobnica božice Nefertari. Slikarske sirovine su činile mineralne boje tj. crvena koja se dobivala od željeznog oksida i bijela dobivena mljevenjem kalcita. Prve sintetske boje proizvedene u Egiptu su plava i zelena. Dobivale su se naglim zagrijavanjem bakrene rudače. Žuta se dobivala mljevenjem žutog okera sa dovoljno željeznog hidroksida, a crna od drvenog ugljena (Prette, De Giorgis, 2003.).

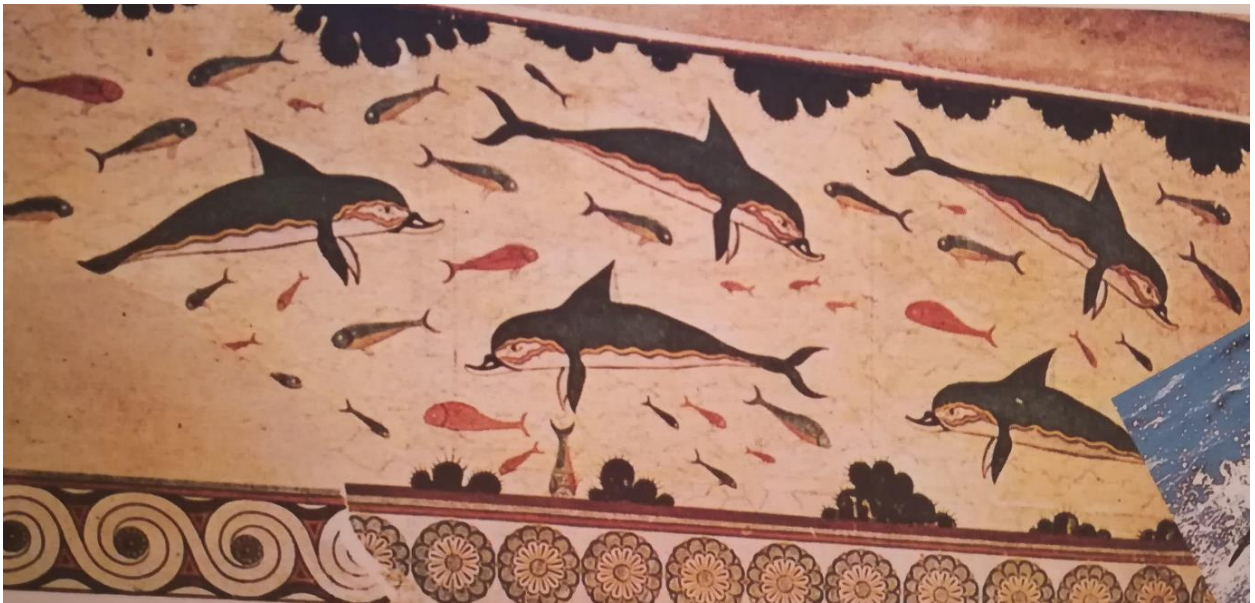
Ljudski lik u egipatskom slikarstvu prikazivao se konvencionalno i shematski. Namjera je bila prikazati bit lika koja živi i nakon smrti a ne njegov realan izgled pa su se umjetnici držali točno određenih pravila. Muškarci i žene prikazivali su se kao bezlični muško i ženski likovi u mladosti bez karakterističnih tjelesnih osobina. „Oblici se pojednostavljuju, stiliziraju, ocrtavaju obrisom koji se onda ispunja bojom (muški se likovi po konvenciji oslikavaju crvenim okerom, a ženski žutim).“ (Prette, De Giorgis, 2003: 26). Tijelo lika promatra se iz profila dok se neki dijelovi kao što su oko, ramena i prsa prikazuju sprijeda. Razmjeri ljudskog tijela također su određivali niz pravila tj. da se lik rastavi na 18 dijelova. Kao mjerna jedinica koristila se veličina stisnute šake ili visina pete (Prette, De Giorgis, 2003.).

3.4. KRETSKA UMJETNOST

Krećani su za motiv u likovnom izražavanju koristili primorsku prirodu što se vidi iz slika, dekoracija i ukrasa na vazama. Motivi školjka, riba i rakova krase keramičke predmete i javljaju se naslikani na zidovima palača kao i cvijeće koje se slikalo u blistavim bojama. U slikarstvu se ističe izrazitost i čistoća boja te naglašenost linije tj. likovi su omeđeni obrubom za koji je značajan linearni ritam (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 25. Freska s likovima dupina na zidu palače u Knososu

(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 34)

3.5. MIKENSKA UMJETNOST

„Mikenjani su između 1400. i 1300. pr. Kr. zagospodarili Kretom te se od kretskih majstora naučili zlatarskom umijeću, keramici i slikarskim tehnikama.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 26). U mikenskoj umjetnosti ističe se još i grobno graditeljstvo. Mikenci su kao i Krećani oslikavali zidove s prizorima iz svakodnevnog života, osobito s prizorima lova. Tako je poznat prizor Lov na vepra i slika žene s posudom u rukama jer prikazuju ljubav Mikenaca prema bojama. Mikenci su osim oslikavanja zidova radili i reljefe. (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 26. Agamemnonova maska, 16.st. pr. Kr.

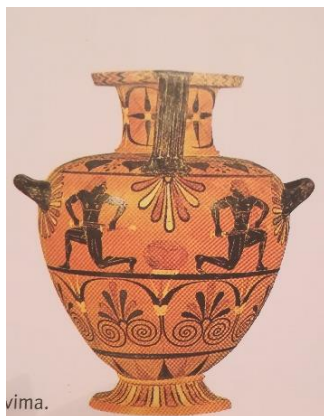
(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str.36)

3.6. ANTIKA

3.6.1. GRČKA

U grčkoj umjetnosti najviše se ističu kiparstvo i graditeljstvo, a što se tiče slikarstva može se izdvojiti oslikavanje vaza. „Vaze pripadaju u najljepšu grčku produkciju, ali im uloga nije bila samo praktična, nego su isto tako gledaoca o nečemu obavještavale, obrazovale ga i razveseljavale: bile su poput ilustriranih knjiga koje se mogu promatrati sa svih strana.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 60). Slike na vazama bile su temeljene na religiozno mitološkim činjenicama, legendarnim i epskim pripovijestima i prizorima iz svakodnevnog života (Prette, De Giorgis, 2003.).

Oslkavajući vaze, slikar se morao pridržavati pravila vezanih za omjer likova, njihovo somatsko značenje, prikaz kretnji, odjeću i simbole. Glavni stilovi u grčkoj keramici su geometrijski, stil s crnim i stil s crvenim likovima. Crni likovi dobivali su se pomoću tankog namaza laka koji bi pri pečenju pocrnio, a pojedinosti na njima su se urezivali tankom bijelim lakom oslikavala su se lica ženskih likova. Crveni likovi dobili bi se tako da se podloga ostavljala nepokrivenom, a crtež bi se izvlačio tankom crnom crtom (Prette, De Giorgis, 2003.).

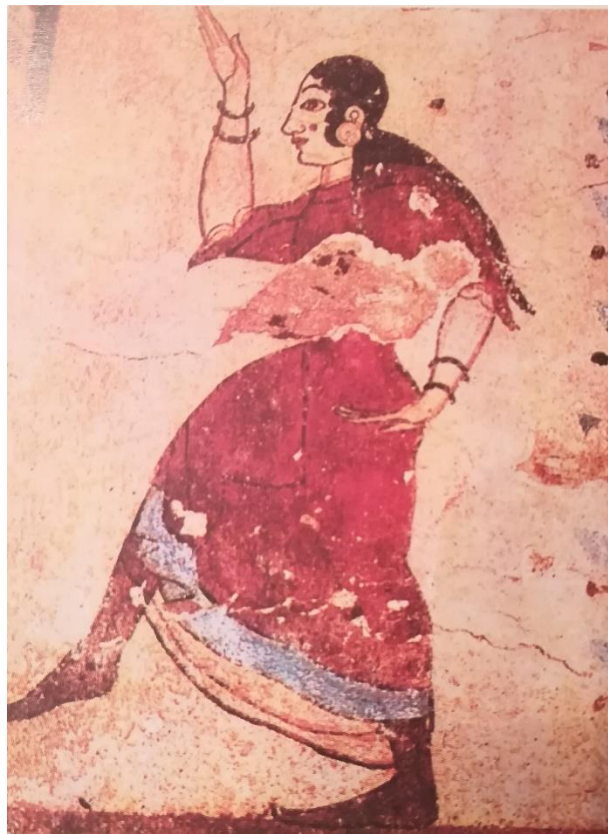
Slika 27. Krater s volutama, 6.st. pr. Kr., slikanje lakom

(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 60)

3.6.2. ETRUŠĆANI

U nekropolama, etrurskim grobnicama se nalazi najviše podataka o umjetnosti i navikama Etrušćana. Komoraste su se grobnice iskapale u pršincu (kamenu), a unutrašnji zidovi oslikavali freskama sa prizorima iz svakodnevnog života (ples, igre i gozbe). Najstarije potječu iz 6. st. pr. Kr., a najznačajnije su one iz grobova u Tarkviniji i Chiusiju. Na zidovima tumula se prikazuju gozbe sa sviračima i plesačima, jahači, lov i ribolov, pogrebne svečanosti i krajolici te atletske igre i nadmetanja jer se vjerovalo da će se na taj način dio snage koji je potreban za ove vještine prenijeti i na pokojnika. (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 28. Freska s plesačicom iz groba u Tarkvinu, 6.st. pr. Kr.
(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 63)

Slika 29. Frulaš, 6. st. Pr. Kr., zidna slika iz Grobnice leoparda

([https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Danseurs et musiciens, tombe des l%C3%A9opards.jpg](https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Danseurs_et_musiciens_tombe_des_l%C3%A9opards.jpg) 8.6.2017., 17:28h)

3.6.3. RIM

I u rimskoj umjetnosti postoje dvije faze: klasična rimska umjetnost (1. st. pne. - 2. st.) i kasno-antička umjetnost (3. - 5. st.). „Najljepši i najbolje sačuvani primjeri rimskog slikarstva potječu iz unutrašnjosti kuća u Herkulanumu, Pompejima i Ostiji.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 75). Raskošne vile bile su ukrašene polikromnim freskama, podnim i zidnim mozaikom i intarzijama od obojenog mramora. U rimskom slikarstvu portreti su bili veoma rijetki, a najljepši su primjeri iz Fayuma u donjem Egiptu. Oni su slikani enkaustikom na drvenim pločama. Ti najstariji očuvani portreti su sačuvani zbog egipatskog običaja da se portret preminuloga pričvrsti za njegovo mumificirano tijelo. Očuvani su svježih i jasnih boja jer su rađeni u veoma trajnoj tehnici enkaustike tj. bojom rastopljenom u toplom vosku. Ova tehnika je dozvoljavala slikanje od neprozirnih i gustih sve do prozirnih namaza (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 30. Košara s cvijećem, II.st. pos. Kr., mozaik
(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 75)

Slika 31. Flora ili Proljeće, 2.st. pr.Kr., freska
(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 75)

3.7. RANOKRŠĆANSKA UMJETNOST

Ranokršćanska umjetnost je nastala i razvila se u prvim stoljećima kršćanstva na području Rimskog Carstva. „Prvobitna se kršćanska umjetnost, nazvana ranokršćanskom u početku prikazuje kao slikarstvo u katakombama.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 75). Koristile su se tehnike koje nisu zahtijevale velike troškove. Slikarstvo ranokršćanskog razdoblja u 3. i 4. st. slijedilo je rimsku tradiciju tj. kršćanske sadržaje na zidnim slikama u katakombama na kojima je naglašena simbolika spasenja. Nakon što je kršćanstvo priznato u 4.st. snažno se razvija monumentalno slikarstvo kao izraz pobjede Crkve. Unutrašnjost bazilika i drugih sakralnih građevina ukrašavala se mozaicima. U ikonografiji se javlja manji broj likova tj. molitelj, ženski lik s djetetom i dobri pastir te simboli kruha i ribe i golubica s maslinovom grančicom. Najpotpuniji prizori se nalaze u Priscillinim katakombama. Na primjeru slike iz Priscilline katakombe prevladavaju smeđa i crvena boja na bijeloj podlozi (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 32. Majka i djetetašce, 3. st., zidna slika
(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 79)

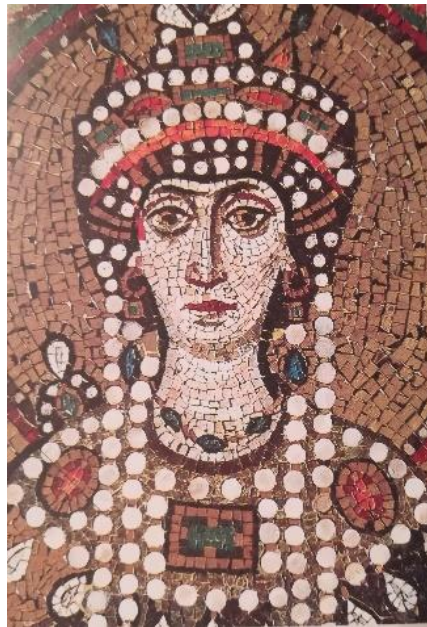
3.8. BIZANTSKA UMJETNOST

U tom razdoblju (VI-VII.st.) ističe se jedno od graditeljskih remek-dijela crkva San Vitale. Unutrašnjost odlikuje bogatstvom i raznovrsnošću te svjetlosnim efektima. „Ljepota kontrasta između svijetla i sjene, blještavilo zlatnih i obojenih mozaika, fina mramorna čipka na kapitelima i na oltarskim pregradama stvaraju ozračje veoma upečatljive istočnjačke raskoši.“ (Prette, De Giorgis, 2003. str.82).

U unutrašnjosti, svjetlost koja dopire kroz prozore naglašava polikromiju i daje joj svjetlucavost. Mozaik, kao način ukrašavanja zidova u rimskoj umjetnosti, dobio je posebnu važnost u Bizantu i postao sveprisutan u carskim i sakralnim građevinama. Raskošni mozaici simboliziraju moć i slavu carskog dvora. Oni prikazuju Bizantski ideal ljepote tj. visoke istanjene figure, ovalnih glava sa prodornim očima, povijenim obrvama, dugog i tankog nosa, malih usta, malih stopala u odnosu na veličinu tijela, te raskošno dekorirane odjeće. Likovi na tim mozaicima su statični i ogromnih očiju, a pozadina je zlatna (nebo je uvijek boje zlata u ranom kršćanstvu). U tehnici izrade mozaika Bizantici su upotrebljavali obojenu staklenu pastu sa zlatnom osnovom, komadiće sedefa duginih boja i poludrago kamenje umjesto kockica od obojenog mramora (Prette, De Giorgis, 2003., str.82).

Slika 33. San Vitale: apsidalni mozaik, oko 548., mozaik (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 83)

Slika 34. Mozaik koji prikazuje caricu Teodoru u crkvi San Vitale, 547., mozaik

(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 85)

3.9. SREDNJI VIJEK

„Na umjetničkom polju ovo nam krizno razdoblje omogućuje, međutim upoznavanje s proizvodnjom torveksa i predmeta od kovine koji su bili značajni za sjeverne barbarske narode (sl. 1) te s velikim majstorstvom arapskih graditelja i dekoratora (sl.2).“ (Prette, De Giorgis, 2003: 86).

„U usamljenim opatijama i gradskim katedralama graditelji, kipari, slikari i dekoratori dobivaju novu mogućnost za vlastiti izraz. Romanički stil, onako jezgrovit i ukočen (sl. 4) te gotički, onako vitak i u stalnoj potrazi za sve smjelijim oblicima (sl. 5), ostavili su važan trag u povijesti umjetnosti.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 86).

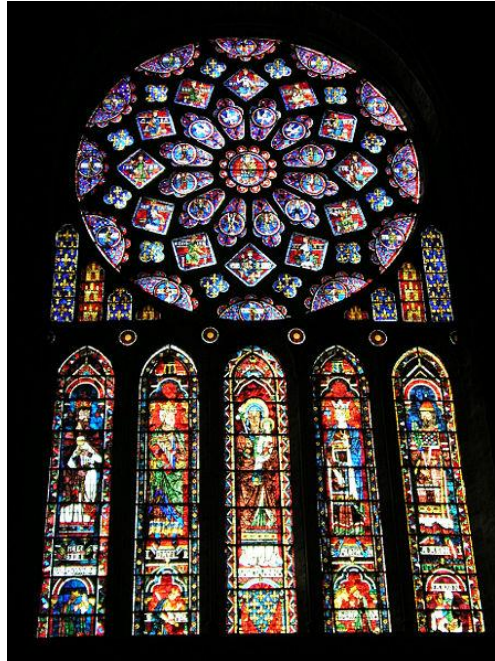
U barbarskoj i romaničkoj umjetnosti najznačajnije je kiparstvo i graditeljstvo sa crkvama i katedralama. Što se tiče slikarskih tehnika tog doba, prevladavao je mozaik koji je krasio unutrašnjost tih katedrala i crkva. U najvećem su broju sačuvani kipovi, iluminirani rukopisi, vitraji, predmeti od metala i mozaici. Svi imaju snažnu odliku dugotrajnosti u odnosu na druge kao npr. freske, predmete od plemenitih metala ili tekstila, uključujući i tapiseriju. Smatra se da su u ranom srednjem vijeku predmeti od metala, rezbarije od bjelokosti, emajlirani predmeti i vez od niti plemenitih metala, bile cijenjene od slika i monumentalnih kipova. Romaničko slikarstvo je vezano uglavnom za arhitekturu (kao freska, oslikani drveni stropovi, vitraj, tapiserija, rjeđe mozaik), za knjigu (iluminacije) ili oltar (oslikane oltarne ploče i sanduci). Određuje ga plošnost i linearnost, vertikalna perspektiva, metoda redukcije u načinu prikazivanja religijskih tema i zemljane boje: ciglasto-crvena, oker-žuta i rđavo-smeđa). U umjetničkom oblikovanju nakita, liturgijskih i uporabnih predmeta koriste se plemenite kovine, bjelokost, drago kamenje, emajl.

U islamskoj umjetnosti najviše se isticalo graditeljstvo i njihove džamije koje su se za razliku od kršćanskih crkva služile lukovima. Islamska umjetnost obuhvaća veliki raspon umjetničkih medija od kaligrafije, ilustriranih rukopisa, tkanine, keramike, obrade metala i stakla. Ranu islamsku umjetnost predstavljali su kipari i majstori mozaika. Umjesto zidnog slikarstva islamski umjetnici su zidove ukrašavali raznobojne pločice od keramike pa se ta ideja proširila i diljem Europe (Prette, De Giorgis, 2003.).

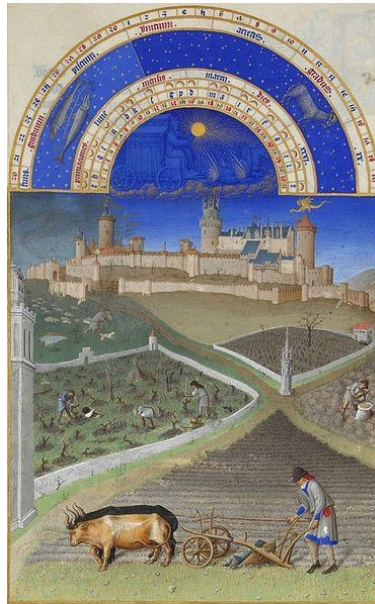
U staroj Kini likovna poruka prikazivala se na svili, žadu i tankom porculanu. Kinezi su usvojili malo drugačiju slikarsku tehniku. Koristeći tehnike koje su nastale iz prakticanja kaligrafije, gdje se kist moćio u obojenu tintu, slikali su zapanjujuće portrete i pejzaže na svili. Umjetnici su putem svojih djela izražavali svoje religiozne, političke i filozofske stavove. U cijeloj azijskoj umjetnosti javljaju se čudovišni likovi od kojih je zmaj najstariji i najsimboličniji (Prette, De Giorgis, 2003.).

Za indijsku umjetnost značajne su divovske građevine (hramovi-planine) i kiparstvo. Mnoga remek-djela su vezana za budističku vjeru. Budisti iz najranijeg doba vjerovali su u svete simbole koji prikazuju putovanja Gautama Bude i njegove potrage za prosvjetljenjem u ranom 6. st. pr. Kr. Jedan od tih simbola, mandala, predstavlja svemir i postao je važan aspekt budističkih slika jer je često označavao prostor za meditaciju i uvod u trans. U Butanu su slikali "thangke", ili slike na platnu/gazi, koje su opisivale tradicionalnu budističku ikonografiju sa prekrasnim mineralnim bojama i izraženim geometrijskim oblicima (Prette, De Giorgis, 2003.).

Gotička umjetnost ističe se po izgradnji katedrala, koje su u svojoj unutrašnjosti bile ukrašene vitrajima koji se ubrajaju u najljepše u Europi. Osim u arhitekturi, gotička umjetnost najprisutnija je u skulpturi, vitrajima, freskama, štafelajnom slikarstvu i u iluminiranim rukopisima. Religijski prizori često su uključivali i prizore iz prirode, poput alegorija, prikaza mjeseci, zodijskih znakova, sezonskih poljoprivrednih radova i sl. Ljudske figure se prikazuju sa sve većim realizmom te se naglašava emotivno stanje lika. Oko polovice XIII. st. gubi se mozaički ukras te se koriste zidne slike ili oslikane drvene ploče nazvane „oltarsko slikarstvo“. Od slikarskih tehnika najčešće se koristila freska, posebno na zidovima talijanske arhitekture. Od druge polovice 14. st. se razvijalo i uljeno slikarstvo na drugim područjima (Češka slikarska škola, Avignonska škola). U Njemačkoj su uljeno slikarstvo razvijali Majstor Francke i S. Lochner, dok su radovi Martina Schongauera, Albrechta Dürera i Matthiasa Grünewalda svojim predstavljali prijelaz iz gotičke umjetnosti u renesansu. (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 35. Vitraji u katedrali Notre-Dame, vitraj
(<https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Querhausfenster.jpg> 10.6.2017. 10:35h)

Slika 36. Braća Limburg: Ožujak iz Časoslova vojvode od Berrya, 1412.-1416.
([https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Les Tr%C3%AAs Riches Heures du duc de Berry mars.jpg](https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Les_Tr%C3%AAs_Riches_Heures_du_duc_de_Berry_mars.jpg) 10.6.2017. 10:41h)

Slika 37. Chang Huai: Buda i pet planeta, A.D.897, slikanje na svili
([https://cms-
assets.tutsplus.com/uploads/users/346/posts/27815/image/asianhistory_paint1.jpg](https://cms-assets.tutsplus.com/uploads/users/346/posts/27815/image/asianhistory_paint1.jpg)
10.6.2017. 11:03h)

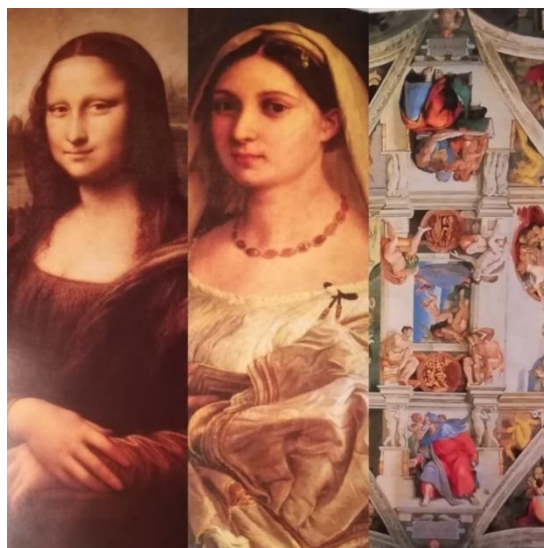
Slika 38. Tradicionalna kineska slika: Mušmule i Planinska ptica, doba dinastije Song 1127.-1279, slikanje na svili (https://cms-assets.tutsplus.com/uploads/users/346/posts/27815/image/asianhistory_paint3b.jpg 10.6.2017. 11:10h)

3.10. RENESANSA

„Ovom je sveobuhvatnom (kulturnom, političkom i umjetničkom) pokretu, koji se, kako bi se naglasila jačina raskida sa srednjovjekovljem, naziva renesansom, dakle, preporodom, središte bilo upravo u Italiji.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 120).

Ovo razdoblje proteže se kroz 15. i 16. stoljeće, a njegovi predstavnici su Leonardo da Vinci, Rafael i Michelangelo Buonarroti. U doba kasne gotike razvija se rano nordijsko slikarstvo koje karakterizira realizam, pojava novih stilova i upotreba uljnih boja. Najpoznatiji slikar nordijskog slikarstva je Jan van Ajk. Venecijanska renesansa je bila usmjerena na slikarstvo, a najviše su ju okarakterizirale spontanost i boja koja je bila važnija od linije. Predstavnici venecijanskog slikarstva su Tizian, Domenico Veneziano, Giovanni Bellini i dr. Slikari renesanse bave se problemom dubine prostora i traže treću dimenziju. Još uvijek je prevladavala religiozna tematika te tempera kao slikarska tehnika dok se kasnije, 40-ih godina ne pojavi tehnika uljanim bojama. U najistaknutijim slikarskim djelima najviše su se od tehnika koristile freske, ulje na platnu, ulje na drvu i tempera na drvu (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 39. Leonardo da Vinci: La Gioconda, 1503.-1506., ulje na platnu (lijevo); Rafael: Žena s koprenom, 1514.-1515., ulje na platnu (sredina); Michelangelo: Svod Sikstanske kapele, 1508.-1512., freske (desno) (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 141, 138,134)

3.11. BAROK

Barok je razdoblje u 16. i 17. stoljeću kada je umjetnička obnova uzrokovala stvaranje novog stila. Barok označava nešto čudno ili neobično. Barok je nastao od teme koja navodi čovjeka na razmišljanje, da potakne njegove emocije i da ga potakne na razmišljanje o vjeri jer se tako Crkva borila da zadrži svoj utjecaj. Barok je razvijao odnose svjetla i sjene i težio razvoju dramatike i patetike putem dinamike pokreta. Pojavljuju se složene kompozicije i često se koristi dijagonalna kompozicija slike. Najznačajniji barokni slikari su Caravaggio, Dijego Velasquez, Peter Paul Rubens, Rembrandt van Rijn, Giovanni Battista Tiepolo, Pietro da Cortona, Andrea Pozzo i dr. U baroku su najviše korištene slikarske tehnike ulje na platnu, freske i zidne slike (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 40. Michelangelo Merisi da Caravaggio: *Bijeg u Egipat*, 1597., ulje na platnu (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): *Povijest umjetnosti*, str. 157)

3.12. DEVETNAESTO STOLJEĆE

Umjetnost 19. stoljeća sastojala se od klasicizma, romantizma, realizma, impresionizma, poentilizma i divizionizma i secesije.

U klasicizmu primarno sredstvo izražavanja je crtež, a boja dobiva sekundarnu važnost i svodi se na akromatske tonove. Prostor je skučen i često iza figure koja je u prvom planu. Prvi se ističe američki slikar Benjamin West koji je slikao djela herojskih tema i ime veličao Britansko Carstvo. Također se istaknuo Jacques Louis David koji je u detalje djela unio realizam kojeg nije bilo u renesansi (Prette, De Giorgis, 2003.).

Romantizam u vizualnim umjetnostima najprije se manifestirao u slikanju pejzaža, kada su u ranim 1760-ima britanski umjetnici Caspar David Friedrich i William Turner započeli sa slikanjem divljine i oluja. Drugi su umjetnici izražavali mistične osjećaje u svojim djelima dok nova generacija francuske škole razvija svoj vlastiti romantični stil sa fokusom na historijsko slikarstvo s političkom porukom (Prette, De Giorgis, 2003.).

Impresionistima je glavni motiv bila priroda, i slikali su sa ciljem da prikažu savršenu iluziju prirode. Najznačajniji predstavnici kao i osnivači Impresionizma su francuski slikari, Claude Monet, Eduard Manet, Pissaro, Alfred Sisley, Edgar Degas i Auguste Renoir (Prette, De Giorgis, 2003.).

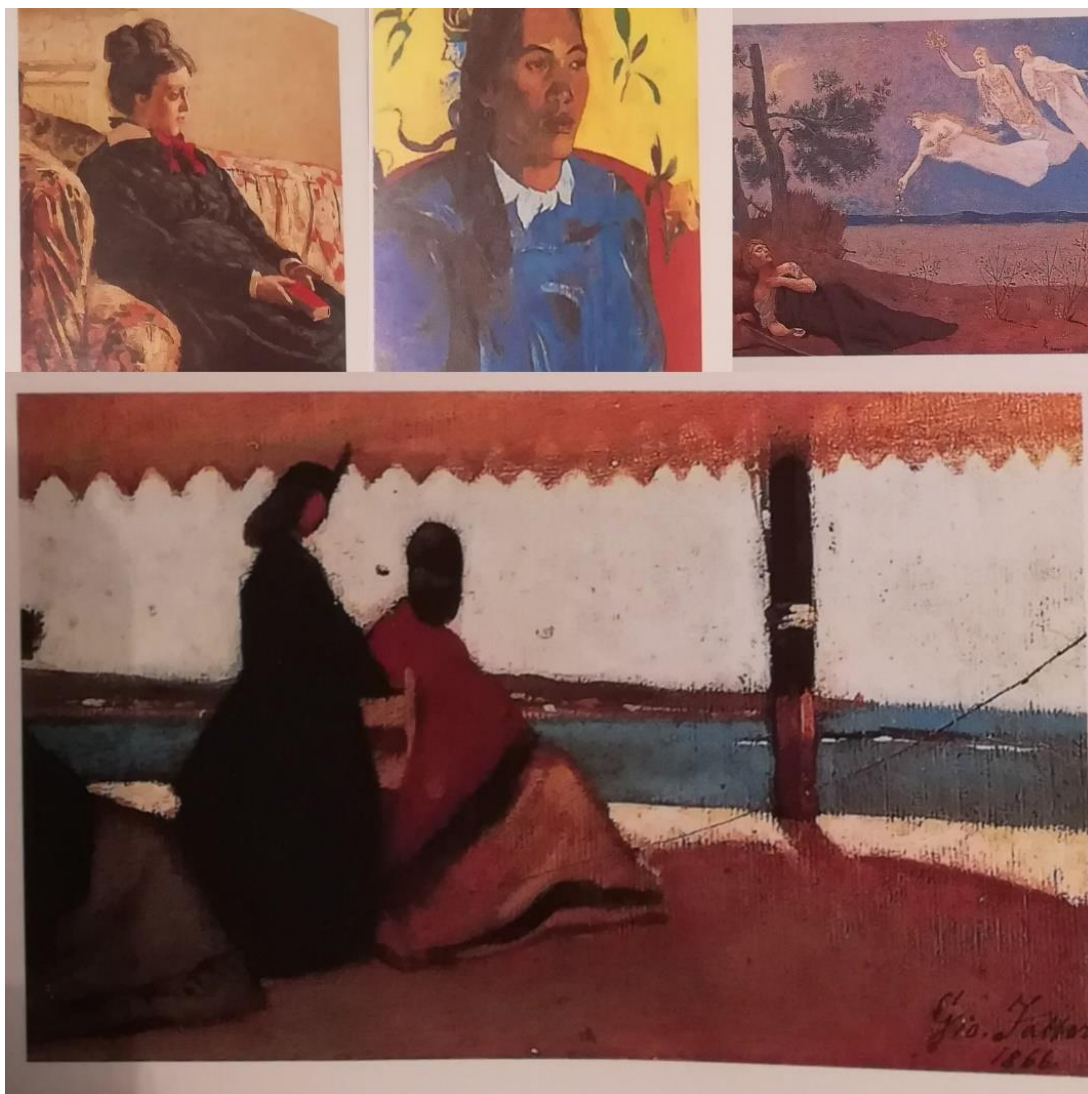
Ističe se poentilizam kao nova slikarska tehnika koja predstavlja stavljanje sitnih točkica jednu do druge koristeći se kontrastnim ili komplementarnim bojama. Najviše se ističe kroz djela Seurata, Signaca, i Crossa (Prette, De Giorgis, 2003.).

Moderni umjetnici su eksperimentirali s novim načinima gledanja na svijet i težili su prema apstrakciji. Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Paul Gauguin, Georges Seurat i Henri de Toulouse Lautrec su umjetnici koji su bili važni za razvoj moderne umjetnosti. Kroz sve ove stilove, od slikarskih tehnika prevladavaju ulje na platnu i drvu, tempera i pastel (Prette, De Giorgis, 2003.).

Glavni elementi secesije su ornamenti tj. ukrasi. Koriste se različiti materijali i primjenjuju neobične boje. Koje se slažu po načelima harmonije i kontrasta. U

secesiji se koriste prirodni motivi kao što su ljudska i životinjska tijela, cvijet, list i sl. (Prette, De Giorgis, 2003.).

Slika 41. Claude Monet: Camille Monet na sofi, 1870.-1871., ulje na platnu (gore lijevo);

Paul Gauguin: Žena s cvijetom, 1891. ulje na platnu (gore sredina);

Pluvis de Chavannes: San, 1883., ulje na platnu (gore desno);

Giovanni Fattori: Rotunda Palmieri, 1866., ulje na drvu (dolje)

(Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 168.)

3.13. DVADESETO STOLJEĆE

Prvi od umjetničkih pokreta ovog razdoblja je fovizam, a njegovi predstavnici su Matisse, Derain, Van Donghen, Marquet i De Vlaminck. Ime je dobio po tome što su ovi umjetnici bili nazvani „Fauves“, što znači divlje zvijeri, zbog korištenja žestokih i čistih boja. Od slikarskih tehnika najviše korištena je ulje na platnu (Prette, De Giorgis, 2003.).

Ekspressionizam je umjetnički pokret koji je nastao u Njemačkoj, a njegovi glavni umjetnici su Krichner, Nolde, Kokoscka i Otto Dix. U svojim su djelima koristili žestoke boje, a likovi su bili izobličeni. Od slikarskih tehnika najviše se koristilo ulje na platnu i drvu (Prette, De Giorgis, 2003.).

Kubizam se javlja 1907. a njegovi najistaknutiji umjetnici su Picasso i Braque. Karakteristično za djela ovog razdoblja je da je prikazani predmet djelovao kao da je raščlanjen pa ponovo sastavljen. Kubizam se dijeli na dvije faze – analitički i sintetički kubizam. Problem prostora i volumena rješava se svjetlom i sjenom tj. prikazivanjem trodimenzionalnih oblika gledano sa svih strana. Slika postaje izrazito dekorativna, boja postaje važnija i zamjenjuje prijašnju jednobojnost. Sa željom da oblici budu raznovrsniji i bogatiji asocijacijama te što stvarniji u sliku se unose i drugi materijali npr. isječci iz novina, dijelovi tkanine i sl. čime je nastala tehnika kolaža. Od slikarskih tehnika još se ističu ulje i gvaš na kartonu (Prette, De Giorgis, 2003.).

Futurizam se javlja 1909-1910. godine u Italiji i Francuskoj, a glavni su mu predstavnici Boccioni, Balla, Carra, Russolo, Depero i Severini. Od slikarskih tehnika koristile su se ulje na platnu, kolaž i intarzija na suknu (Prette, De Giorgis, 2003.).

Zatim slijedi Modri jahač, skupina Kandinskog, koja se u slikarstvu oslanja na simboličku snagu boje. Najviše se slikalo temperom i uljem na platnu (Prette, De Giorgis, 2003.).

Apstrakna umjetnost se zasniva na kompoziciji linija i boja, a najviše korištena tehnika je ulje na platnu. „Tokom prvih 20 godina tog stoljeća u hitrom se slijedu javlja cijeli niz avangardnih umjetničkih pokreta čiji su promicatelji genijalne i odvažne osobe. Avangarda se kroz svoje manifeste zalaže za nove vidove u slikarstvu i kiparstvu koji će biti u skladu sa novim vremenima, odgovarajući novo načinu viđenja stvarnosti, osjećaja života i zamišljanja budućnosti.“ (Prette, De Giorgis, 2003: 198).

U djelima ruske avangarde najviše se koristilo ulje, a nakon nje u dadaizmu kolaž od novina i raznih materijala te fotomontaža (Prette, De Giorgis, 2003.).

Neoplasticizam je slikarski stil koji se odnosi na geometrijsku kompoziciju boja i linija, a od slikarskih tehnika najviše korištena je ulje na platnu (Prette, De Giorgis, 2003.).

Bauhaus, metafizičko slikarstvo, nadrealizam, umjetnost enformela, apstraktni ekspresionizam, neodadaizam, op-art i pop-art su sve umjetnički stilovi i pokreti 20. stoljeća čiji se umjetnici u svom radu i dalje najviše služe tehnikom ulja na platnu uz temperu, kolaž i razne druge eksperimentalne tehnike. (Prette, De Giorgis, 2003.).

4. ZAKLJUČAK

Slikarske tehnike dijele se na krute i tekuće. Glavna kruta tehnika je pastel, a u tekuće ubrajamo akvarel, gvaš, temperu i fresku. Pored njih, umjetnici se služe i tehnikama koje već sadrže boju u materijalima tj. mozaikom (kamen), tapiserijom (vuna), vitrajem (staklo) i kolažom. Kroz ovaj rad mogli smo zaključiti kako se čovjek umjetnički izražavao od svojih prapočetaka. Od slikanja na zidovima pećina pa sve do današnje digitalne umjetnosti koristile su se razne tehnike. Budući je tema rada bila obraditi slikarske tehnike, možemo reći, iz mnogih primjera se kroz sva razdoblja i stilove umjetnosti najviše koristila tehnika ulja na platnu zbog svog raspona boje (od najdublje sjene do najvišeg svjetla) i naglaska na svjetlo koje je davala u brojnim djelima (npr. svjetlucanje metala, stakla, bijelog papira i sl.) te freska koja stoljećima ukrašava unutrašnjost mnogih palača, crkava i katedrala. U samom početku povijesti umjetnosti pri slikanju se paleolitski čovjek služio obojenom zemljom koju bi pronašao u okolini. U razdoblju neolita stvaralačko izražavanje odnosi se na uporabu gline za izradu posuđa. U bogatim gradovima Egipta i Mezopotamije nalaze se umjetnička djela spomeničkog graditeljstva, ornamentalnog slikarstva i graditeljstva. Najljepši i najbolje sačuvani primjeri rimskog slikarstva potječu iz unutrašnjosti vila koje su bile ukrašene freskama, podnim i zidnim mozaikom i intarzijama od obojenog mramora. U bizantskoj umjetnosti i umjetnosti srednjeg vijeka najviše se ističu vitraji, predmeti od metala i mozaici. Nadalje, kroz sva razdoblja najistaknutije slikarske tehnike su ulje na platnu, kolaž, freske i zidne slike.

5. LITERATURA

1. JAKUBIN, M. (1999.) *Likovni jezik i likovne tehnike*, Zagreb: Educa
2. JAKUBIN, M. (2007.) *Vodič kroz povijest umjetnosti*, Zagreb: Školska knjiga
3. PEIĆ, M. (1987.) *Pristup likovnom djelu*, Zagreb: Školska knjiga
4. PRETTE, M.C i DE GIORGIS, A. (2003.) *Povijest umjetnosti*, Zagreb: Naklada Ljevak

MREŽNI IZVORI:

1. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/akvarel.htm> , 21.6.2017., 10:17h
2. (<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/akvarel.htm>,21.6.2017., 10:18h

POPIS SLIKOVNOG MATERIJALA:

Slika 1: Jagor Bučan: Urbani krajolik, 2000., suhi pastel
(<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images5/jagor1.jpg> 23.9.2019., 9:22h)

Slika 2: Dječji rad: Maska, 9.god, masni pastel (<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images5/maska1.jpg> , 23.9.2019., 9:43h)

Slika 3: Danijel Žabčić: Portal, 1993., akvarel
(<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images4/zabcic.jpg> 23.9.2019., 10:18h)

Slika 4: Dječji rad: Opasna kocka, 2019., akvarel
(<https://www.artpower-dijete-odgojitelj.com/l/kist-i-malo-boje/#&gid=1&pid=3> ,23.9.2019., 10:37h)

Slika 5. Isusovo krštenje i napastovanje Isusa, 1230.-1240., gvaš na pergameni
(Jakubin, M- (1999.): *Likovni jezik i likovne tehnike – temeljni pojmovi*, str. 171)

Slika 6. Fra Angeliko: Krunidba djevice, 1434., tempera i zlato
(http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images9/angelico_coronation.jpg ,23.9.2019.

Slika 7. Fredo Kovačević: Mlin na potoku, 1910., ulje
(Jakubin, M. (1999.): *Likovni jezik i likovne tehnike – temeljni pojmovi*, str. 174.)

Slika 8. Karla Kudlik: Kolaž (osobni rad)

Slika 9. Karla Kudlik: Fotomontaža (osobni rad)

Slika 10. Ivan Ranger: Starci apokalipse, 1737., freska u pjevalištu crkve sv. Marije u Lepoglavi (Jakubin, M- (1999.): Likovni jezik i likovne tehnike – temeljni pojmovi, str. 176.)

Slika 11. Antonio Gaudi: Park Guell, 1900.-14., mozaik (<https://www.pinterest.com/pin/166211042477205189/> , 23.9.2019., 13:00h)

Slika 12. Konjanik iz Chartesa, srednji vijek, vitraj (Peić, M. (1990.): Pristup likovnom djelu, str. 85)

Slika 13. Sunčica Ivanišević: izložba tapiserija „S Laticom u vrtu“, 2015., tapiserija (<https://living.vecernji.hr/interijeri/izlozba-tapiserija-latice-ivanisevic-1030095/galerija-158414?page=4> , 23.9.2019., 14:22h)

Slika 14. Srednjovjekovna tapiserija (Peić, M. (1990.): Pristup likovnom djelu, str. 84)

Slika 15. Čupava tapiserija (<http://www.gatheringbeauty.com/> 8.6.2017., 11:30h)

Slika 16. Batik na papiru (<http://www.grafika-grafoprint.hr> 8.6.2017., 12:45h)

Slika 17. Ljubica Amidžić: Batik na svili (<https://www.pinterest.com/pin/457396905878892220/> 8.6.2017., 12:48h)

Slika 18. Prizor iz lova, 20000 pr. Kr, pećinsko slikarstvo (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 7.)

Slika 19. Ženski kipić, 20000 pr. Kr. (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 7.)

Slika 20. Bizoni, 12000 pr. Kr, obojena zemlja, crna boja i životinjski loj (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 10)

Slika 21. Pećinski crteži Kamuna (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 12)

Slika 22. Kućansko posuđe iz neolitskog doba, crveni oker (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 12)

Slika 23. Pieter Brueghel: Babilonska kula, 1536., ulje na platnu (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 31)

Slika 24. Kraljica prinosi žrtve bogovima, zidno slikarstvo (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 26)

Slika 25. Freska s likovima dupina na zidu palače u Knososu (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 34)

Slika 26. Agamemnonova maska, 16.st. pr. Kr. (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str.36)

Slika 27. Krater s volutama, 6.st. pr. Kr., slikanje lakom (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 60)

Slika 28. Freska s plesačicom iz groba u Tarkvinu, 6.st. pr. Kr. (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 63)

Slika 29. Frulaš, 6. st. Pr. Kr., zidna slika iz Grobnice leoparda

([https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Danseurs et musiciens, tombe des l%C3%A9opards.jpg](https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Danseurs_et_musiciens,_tombe_des_l%C3%A9opards.jpg) 8.6.2017., 17:28h)

Slika 30. Košara s cvijećem, II.st. pos. Kr., mozaik (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 75)

Slika 31. Flora ili Proljeće, 2.st. pr.Kr., freska (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 75)

Slika 32. Majka i djetušce, 3. st., zidna slika (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 79)

Slika 33. San Vidale: apsidalni mozaik, oko 548., mozaik (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 83)

Slika 34. Mozaik koji prikazuje caricu Teodoru u crkvi San Vitale, 547., mozaik (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 85)

Slika 35. Vitraji u katedrali Notre-Dame, vitraj

(<https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Querhausfenster.jpg> 10.6.2017. 10:35h)

Slika 36. Braća Limburg: Ožujak iz Časoslova vojvode od Berrya, 1412.-1416.

(https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Les_Tr%C3%AAs_Riches_Heures_du_duc_de_Berry_mars.jpg 10.6.2017. 10:41h)

Slika 37. Chang Huai: Buda i pet planeta, A.D.897, slikanje na svili

(https://cms-assets.tutsplus.com/uploads/users/346/posts/27815/image/asianhistory_paint1.jpg 10.6.2017. 11:03h)

Slika 38. Tradicionalna kineska slika: Mušmule i Planinska ptica, doba dinastije Song 1127.-1279, slikanje na svili

(https://cms-assets.tutsplus.com/uploads/users/346/posts/27815/image/asianhistory_paint3b.jpg 10.6.2017. 11:10h)

Slika 39. Leonardo da Vinci: La Gioconda, 1503.-1506., ulje na platnu (lijevo); Rafael: Žena s koprenom, 1514.-1515., ulje na platnu (sredina); Michelangelo: Svod Sikstanske kapele, 1508.-1512., freske (desno) (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 141, 138,134)

Slika 40. Michelangelo Merisi da Caravaggio: Bijeg u Egipat, 1597., ulje na platnu (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 157)

Slika 41. Claude Monet: Camille Monet na sofi, 1870.-1871., ulje na platnu (gore lijevo); Paul Gauguin: Žena s cvijetom, 1891. ulje na platnu (gore sredina); Pluvis de Chavannes: San, 1883., ulje na platnu (gore desno); Giovanni Fattori: Rotunda Palmieri, 1866., ulje na drvu (dolje) (Prette, M.C i De Giorgis, A. (2003.): Povijest umjetnosti, str. 168.)

SAŽETAK

Predmet ovog završnog rada bile su slikarske tehnike sa ciljem da se objasni koje su, kako su nastajale te kako su se primjenjivale kroz razdoblja u likovnoj umjetnosti. Proučavajući literaturu o povijesti umjetnosti saznajemo kako su se slikarske tehnike primjenjivale od najranijih civilizacija pa sve do današnje moderne umjetnosti. Slikarske tehnike možemo ugrubo podijeliti na krute i tekuće, te one koje u sebi već sadrže boju u materijalima a čine ih: pastel, akvarel gvaš, tempera, ulje, kolaž, freska, mozaik, tapiserija, vitraj i batik.

Već u prahistorijsko doba čovjek je obrađivao kovine i glinu, urezivao crteže i skromnim bojama oslikavao stijene pećina u kojima je živio. Paleolitička umjetnost je prvo otkrivena 1860-ih, kada je francuski paleontolog Edouard Lartet našao dekorirane predmete u spiljama i kamenim skloništima u jugozapadnoj Francuskoj. Prvi likovni prikazi stvoreni su u kameno doba od strane lovaca. Prikazivali su šumske životinje na pećinskim stijenama. Pri slikanju se paleolitski čovjek služio obojeno zemljom koju bi pronašao u okolini: smeđim, žutim i crvenim okerom koji je prijanjao uz blato na stijenama pećine. U razdoblju neolita stvaralačko izražavanje odnosi se na uporabu gline za izradu posuđa. U egipatskom slikarstvu se ističe oslikavanje zidova grobnica faraona i njihove obitelji. Zidovi su se premazivali vapnencom i glinom te bijelili vodom i kredom. Nakon toga bi se crvenim okerom iscrtavali dekorativni prikazi i ispisivali hijeroglifi. U Mezopotamiji su najzastupljeniji oblici umjetnosti reljef i skulptura. Krećani su za motiv u likovnom izražavanju koristili primorsku prirodu što se vidi iz slika, dekoracija i ukrasa na vazama. U slikarstvu se ističe izrazitost i čistoća boja te naglašenost linije. Mikenci su kao i Krećani oslikavali zidove s prizorima iz svakodnevnog života, osobito s prizorima lova.

U grčkoj umjetnosti najviše se ističu kiparstvo i graditeljstvo, a što se tiče slikarstva može se izdvojiti oslikavanje vaza. U nekropolama, etrurskim grobnicama se nalazi najviše podataka o umjetnosti i navikama Etrušćana. Komoraste su se grobnice iskapale u pršincu (kamenu), a unutrašnji zidovi oslikavali freskama sa prizorima iz svakodnevnog života (ples, igre i gozbe). Najljepši i najbolje sačuvani primjeri rimskog

slikarstva potječu iz unutrašnjosti kuća. Raskošne vile bile su ukrašene polikromnim freskama, podnim i zidnim mozaikom i intarzijama od obojenog mramora.

Slikarstvo starokršćanskog razdoblja u 3. i 4. st. slijedilo je rimsku tradiciju tj. kršćanske sadržaje na zidnim slikama u katakombama na kojima je naglašena simbolika spasenja. Mozaik, kao način ukrašavanja zidova u rimskoj umjetnosti, dobio je posebnu važnost u Bizantu i postao sveprisutan u carskim i sakralnim građevinama. Raskošni mozaici simboliziraju moć i slavu carskog dvora. U barbarskoj i romaničkoj umjetnosti najznačajnije je kiparstvo i graditeljstvo sa crkvama i katedralama. Što se tiče slikarskih tehnika tog doba, prevladavao je mozaik koji je krasio unutrašnjost tih katedrala i crkva. U najvećem su broju sačuvani kipovi, iluminirani rukopisi, vitraji, predmeti od metala i mozaici. Ranu islamsku umjetnost predstavljali su kipari i majstori mozaika. Umjesto zidnog slikarstva islamski umjetnici su zidove ukrašavali raznobojnim poločicama od keramike. U staroj Kini likovna poruka prikazivala se na svili, žadu i tankom porculanu. Koristeći tehnike koje su nastale iz prakticanja kaligrafije, gdje se kist moćio u obojenu tintu, slikali su zapanjujuće portrete i pejzaže na svili. U indijskoj umjetnosti su slikali "thangke", ili slike na platnu/gazi, koje su opisivale tradicionalnu budističku ikonografiju sa prekrasnim mineralnim bojama i izraženim geometrijskim oblicima.

Gotička umjetnost ističe se po izgradnji katedrala, koje su u svojoj unutrašnjosti bile ukrašene vitrajima koji se ubrajaju u najljepše u Europi. Osim u arhitekturi, gotička umjetnost najprisutnija je u skulpturi, vitrajima, freskama, štafelajnom slikarstvu i u iluminiranim rukopisima. Još uvijek je prevladavala religiozna tematika te tempera kao slikarska tehnika dok se kasnije, 40-ih godina ne pojavi tehnika uljanim bojama. U najistaknutijim slikarskim djelima renesanse najviše su se od tehnika koristile freske, ulje na platnu, ulje na drvu i tempera na drvu. U baroku su najviše korištene slikarske tehnike ulje na platnu, freske i zidne slike. Umjetnost 19. stoljeća sastojala se od neoklasicizma, romantizma, impresionizma, poentilista i divizionizma, preteče moderne umjetnosti i seccije. Kroz sve ove stilove, od slikarskih tehnika prevladavaju ulje na platnu i drvu, tempera i pastel. U umjetnosti dvadesetoga stoljeća nastaje tehnika kolaža, a istaknute su još i ulje i gvaš na kartonute tempera.

SUMMARY

The subject of this final assignment were art techniques with the purpose to define what they are, how they began and how they were applied in art through different periods of time. Studying literature about art history we learn how art techniques were used from the earliest civilizations until the present modern art. Art techniques can roughly be divided into coarse and liquid and those which contain color in materials among which are: pastel, watercolor gauze, acrylics, oil, collage, fresco, mosaic, tapestry, stained glass and batik.

From the prehistoric time man processed metal and clay, carved drawings and with limited colors available painted the walls of caves in which he lived in. Paleolithic art was first discovered in 1860-tees, when the French paleontologist Edouard Lartet found decorated objects in caves and rock shelters in the southwest France. The first art displays were created by hunters in the stone age. They displayed forest animals on the cave walls. Paleolithic man while painting used colored earth which he found in the surroundings: brown, yellow and ochre which adhere with mud on the cave walls. In the neolit period creative expression emphasis was on the use of clay to make pots. In the Egiptian art main focus was on the painting the walls of pharaoh tombs and their families. Walls were covered with limestone and clay and then whited with water and chalk. After that they used red ochre to draw decorative drawings and write hieroglyphics. In the Mesopotamic the most common sort of art were relief and sculpture. For motive in artistic expression Cretans used coastal nature which can be seen in pictures and decorative vases. In art the essence was on the brightness and color purity and emphasis of the line. Mycens and Cretans painted the walls with everyday life motives especially hunting. In Greek art the emphasis was on the statuary, construction and painting of the vases. The best information about art and habits of the Etruscans are in the necropolis inside the Etruscans tombs. Chamber tombs were dugged in stone and the inside walls were painted in frescoes with the everyday life motifs (dance, play, music). The most beautiful and best preserved examples of Roman art come from the interior of the houses. Lush villas were decorated by polychrome frescoes, floor and wall mosaic and colored marble marquetry. 3. and 4. Century art of

early Christian era followed the Roman tradition meaning Christian contents painted on walls in catacombs with the emphasis on salvation symbolics. Mosaic, as a way of decorating walls in Roman art, got its importance in Byzantine and became omnipresent in imperial and sacral buildings. Lush mosaics symbolize power and glory of the imperial court. In Barbarian and Romanic art the most significant are sculpture and construction of churches and cathedrals. The most represented art techniques of that time were mosaic which was used to decorate the interior of churches and cathedrals. Among the most numerous preserved art are statue, illuminated manuscripts, stained glass, metal objects and mosaics. Early Islamic art was represented by sculptures and mosaic experts. Instead of wall paintings artists decorated the walls with multicolor ceramic tiles. In Old China artistic message was shown on silk, jade and thin porcelain. They painted impressive portraits and landscapes on silk using techniques which were created during practicing calligraphy. In Indian art they painted „thangka“ or paintings on canvas, which represented traditional Buddhist iconography with beautiful mineral colors and expressed geometrical shapes. Gothic art got its importance in building cathedrals which interior was decorated with stained glass which are among the most beautiful in Europe. Beside architecture, Gothic art was most present in sculptures, stained glass, frescoes, easel painting and in illuminated manuscripts. Religious theme and acrylics paintings were still the main point until the 1400s when oil art technique appeared. The most prominent art works in Renaissance were made by different techniques like frescoes, oil on canvas, oil on wood and acrylics on wood. In Baroque the most used art techniques were oil on canvas, frescoes and wall paintings. 19th century art was composed of neoclassicism, romanticism, impressionism, pointillism and divisionism, the forerunner of modern art and “secesija” Croatian term for Art nouveau. Among all art styles the most prominent are oil on canvas and wood, acrylics and pastel. In the 20th century art collage technique was created and among the most prominent are oil and gouache on cardboard and acrylics.

Ključne riječi:

slikarske tehnike, povijest umjetnosti, freska, ulje na platnu, mozaik, tempera

Keywords:

painting techniques, history of art, fresco, oil on canvas, mosaic, acrylics